

„Pruim uit je...., als je met God praat!"

Leerregels), samenvallende met wederkeer van den Geest der genade; óf iets anders. Dat andere zou dan zijn: zelfonderzoek dat geen zelftoetsing is. Geen zelftoetsing aan normen, die God daarvoor stelde en die neergelegd zijn (ook zelf) in de belijdenisschriften.

Het verschil tusschen zelfonderzoek zonder zelftoetsing (zelfanalysepoging dus), en zelfonderzoek dat tevens zelftoetsing is, hebben we destijds uitvoerig besproken in onze artikelen — direct na den oorlog — over „zelfonderzoek". Aanleiding daartoe was de verleden week (artikel „Vaarwel") even gememoreerde, direct na de vrijmaking tegen ons ondernomen actie van prof. dr G. M. den Hartogh. Die suggereerde het „eenvoudige volk", vooral de „A-menschen", dat het zelfonderzoek bij de vrijgemaakten gevaar liep, een suggestie van dr H. H. Kuyper overnemende. We hebben toen maar eens een rapport gepubliceerd, mede door ons zelf ingediend bij de synode van Sneek-Utrecht, doch door haar bevestigd in de archieven. Uit dat stof hebben wij het toen maar aan het licht gebracht, opdat ieder zou kunnen zien, hoeveel die suggestie waard was tegenover de ook aan dr den Hartogh uit zijn synodale actetasch bekende nuchtere stukken, voorzover daar de naam K. Schilder onder stond. We hebben na dien tijd bij ons weten nooit meer iets gehoord over dat rapport. Wel nog van die suggestie. Suggesties werken sneller dan betoogen.

In dat niet-van-synodewege gepubliceerde Rapport hebben ook wij dus onze bijdrage geleverd tot de „kritisch-ingestelde-aandacht" voor het eigen gereformeerd- (d.w.z. christelijk)-zijn. We leefden toen nog met den spreker van den Kamper Oudestraatschooldag in één kring. In dat rapport hebben we dus, juist door tusschen „je-zelf-bekijken" en „je-zelf-toetsen" scherp te onderscheiden, uitdrukkelijk naar de maatstaven heengewezen; de toetsing moet immers naar vaste maatstaven geschieden?

Dat beteekent dus: wij praatten daarin niet over een vage „richting", en niet over een onscherp bepaalde „beweging", doch over de belijdenisschriften, de maatstaven, die als confessioneel geredigeerde maatstaven van ons belijden ook over de maatstaven van ons onderzoeken (!) zelf en hun hanteering spreken.

Wij meenen, dat alleen door het aanleggen van die maatstaven de kritische aandacht voor het „eigen" gereformeerd-zijn kan worden opgeheven tot het niveau van zelfbeproeuvings-arbeid om te komen tot een verantwoord antwoord op de vraag, of het „eigen gereformeerd zijn" een „EIGENLIJK gereformeerd blijven" is, ja dan neen.

Wij gelooven, dat alleen op die vraag een antwoord nuttig wezen kan, en zonder gedaas-in-de-ruimte mogelijk is.

Intusschen heeft de Kamper redenaar onder de door hem besproken literatuur ter zake van die „critische" zelfattentie dat rapport, door ons afgedrukt, niet vermeld. Hij heeft, wat in zijn kring trouwens usance is, het afscheid als grondig aangemerkt en voor altijd. Aan samenspreking (ze noemen immers ook schriftelijke bijdragen wel deelneming aan „het gesprek") heeft hij dus voor wat ons betreft, geen behoefte aan den dag gelegd. Ook dat is usance bij de zijnen. Wat daaromheen gemurmeld wordt, heeft weinig substantieels.

Maar wij zullen toch vrijmoedigheid gebruiken om te wijzen op die publicatie onzerzijds. Zij geeft de gronden aan, waarom wij alle geredeneer over „richting" en „beweging" zwevend vinden, zolang de belijdenis niet op den voorgrond geplaatst wordt, a) om te weten, hoe men zijn „kritische aandacht" (op zichzelf gericht) moet leiden, en b) om metterdaad haar goed te leiden.

Wij vinden dan ook, dat hier de wegen zich al dadelijk aftekenen. Het niet UIT de belijdenis spreken, ook over de vraag van het „eigen gereformeerd zijn" schijnt ons bij voorbaat een verandering, om te ontsnappen aan het gevaar van praten-in-de-ruimte over „beweging" en „richting". De spreker vond, dat „nuchtere feiten" (hij doelde op de door hem wel geciteerde leetuur) „onweersprekelijk aantoonen, dat de zelfKRITIEK" den zijnen „allerminst vreemd is".

Maar ik blijf vragen: wat is gereformeerde zelfkritiek? Antwoord, nog steeds als in dat Rapport: het is zelftoetsing naar de gereformeerde belijdenisschriften. Ik meen, dat in de door hem geciteerde leetuur daar plus minus niets van terecht gekomen is. Men geeft daarin „analyse" (een zeer onbeholpene en bepaald venijnig-onjuiste quasi-analyse van dr J. H. Bavinck voor de Kamper studenten, — toen ondergeteekende was „ondergedoken") over „den nieuwen GEEST" (!!) — (ook al zoo'n vaag modewoord); en over „gevaaren en perspectieven" (vaag!) en over „tjessymptomen" (vaag!), en over het optimisme van den één (vaag!) en het sombere geluid (vaag!) van den ander, en over de (cultuur-fasen-onderstellende!) vraag, of „wij ons zelf overleefd hebben" (Diepenhorst Jr), en over „levensbesef" (vaag!) en over het Calvinisme vandaag (vaag!), en over „aspecten in ons kerkelijk leven" (vaag!) en over Thijs Booy (vaag, maar gebaren-gebaren-vaag!) en over de vraag: „gereformeerden, waarheen?" (quo vadis, vraag-zonder-

In een van zijn boeken vertelt Jan de Hartog van een pas tot God bekeerde jonge vrouw. Zij was afkomstig uit dat gilde, waarvan er destijds ook tot Johannes den Dooper gekomen waren belijdende hare zonden en van welke de Heiland zeide dat ze met tollenaars eigengerechtigde leden van den Jeruzalemschen kerkeraad zouden voorgaan in het Koninkrijk Gods. En — zoo verhaalt Jan de Hartog — na haar bekeering verrichtte zij als heilssoldate evangelisatiearbeid onder mannen en vrouwen van den Amsterdamschen zelfkant „in wier midden zij tot voor kort het brood „verdiend" had — om met den Middeleeuwschen dichter van de Beatrijs te spreken — „met den lichame".

Na haar bekeering.

Die bekeering was, gelijk elke bekeering, zooals sommige vaderlandsche theologen het plachten uit te drukken, wel „volmaakt in de deelen", maar nog „onvolmaakt in de trappen". Ze was — daar waren de blijken van — wel bekeerd met het hart, maar nog niet met den mond. Althans: daar was voortgaande bekeering nog wel nodig. Ook daarvan waren de blijken. Want toen in één van de samenkomsten een van haar vroegere kornuiten, een stevige hoeveelheid tabak nog achter de kiezen, naar het zondarsbankje getrouwd, neerknielde om een gebed te stamelen, greep ze hem resoluut bij den schouder en zei: „Pruim uit je b....., als je met God praat!"

Nòch charmant, nòch elegant. Ruwe klanken.

Als van die andere, een volkswrouw uit Lucas 11, die toen ze den Heere Jezus had hooren spreken uitbrak op haar manier in lof voor Hem, toen ze zei: „Zalig de schoot, die U heeft gedragen en de borsten, die Gij hebt gezogen".

In dat mooie boekje „Straatprediking" vertelt de reeds lang overleden oud-resident van Timor J. Esser een soortgelijk geval. Hij verhaalt van een Roomsche vrouw, die een collega straatprediker, die bij het uitspreken van den naam van onzen Heere Jezus Christus het hoofd gedekt had gehouden (Roomschen plachten bij het noemen van dien naam het hoofd te ontblooten!) in de rede viel met de woorden: „Menschen, hoort niet naar hem; 't is de Antichrist! Hoort me dat eens aan, met 'en hoed op 'en kopsprek hij den dierbaren naam des Heeren

antwoord). Maar wij vinden daar geen één brochure, die zegt: op grond van artikel zooveel-van-de-belijdenis vinden wij dat die en die leus, dit en dat boek, die en die actie moet veroordeeld worden.

Ik heb het woord „artikel zoo en zooveel" voor het laatst hooren gebruiken (voor wat dien kring betreft) in 1944. Schorsing, afzetting, op grond van artikel 79/80 K.O. Daarna hebben ze alle beroep op artikelen maar laten zwemmen. Prof. Ridderbos heeft mijnheer Janse aangepakt. En vandaag pakt hij niets meer aan! Zelfs die twee artikelen 79—80 K.O. hoor je niet meer noemen. Want zij mompelden daarna — onwaarheid spreken — iets over „maatregel van orde". En al onze bijdragen tot de kritische zelf-aandacht op grond van artikel zooveel-van-de-belijdenis (b.v. over de kerk) hebben ze grandioos van zich afgeschud.

Ik geloof dus geen woord van die zelfkritiek als serieuze KRITIEK naar de papieren. K. S.

Vormen?: Normen

Wanneer het in het kerkelijk leven gaat over bepalingen van kerkrecht, wordt daarbij veelal onderscheid gemaakt tusschen consciëntiebindende- en ordebepalingen. De eerste zijn van dien aard, dat men zich daaraan in zijn geweten gebonden zou moeten gevoelen, daar zij rechtstreeks zijn afgeleid uit de Heilige Schrift, de tweede zouden van lagere rang zijn als regelende de middelmatige orde, die er moet zijn in de kerk. Zonder het onderscheid tusschen deze beide soorten normen te ontkennen, zouden wij hierbij duidelijk willen maken (met bewijzen!), dat de ordebepalingen van zeer groot belang zijn, vooral daar zij dienstbaar zijn aan den goeden gang van zaken in de kerk, dus aan de verbreiding van het Evangelie en de komst van het Koninkrijk Gods. Dat zij een eerlijke na'eving waard zijn niet alleen, doch ook dat dit noodzakelijk is, daar zij zijn heilig recht des Heeren. Heilig wegens hun dienstbaarheid in Gods Koninkrijk, evenals de potten en de pannen in den Tabernakel heilig waren. De Schrift leert het ook zelve in 1 Cor. 14: 40, dat alles betamelijk en in goede orde moet geschieden, d.w.z. niet alleen naar de regelen van de moraal (de betamelijkheid), doch ook naar die van het recht (de goede orde). Genoemde onderscheiding mag dus nimmer de gedachte in de hand werken, dat het er met de ordebepalingen niet zoo nauw op aan zou komen.

uit. Esser voegt er aan toe: „Deze goede vrouw eerde, op haar wijze, openlijk den Heere en de Heer heeft haar dat daarmede vergolden, dat zij acht gaf op hetgeen gesproken werd en dat heeft geleid tot haar bekeering".

Esser wist hier het kostelijke uit het snoode te trekken.

En zooiets kostelijks was er nu ook in dien aan haar oude milieu nog zeer herinnerenden uitval van die heilssoldate: „Pruim uit je b.....k, als je met God praat".

Die jonge vrouw gaf blijk van eergevoel.

Van gevoel voor de eere van God.

Tot den HEERE spreekt men niet met een pruim tabak achter de kiezen. Dat is óók een stuk van het „niet aardschelijk denken van de hemelsche Majesteit van God".

Het kan wel eens zijn, dat zoo'n — in haar taal de bekeering nog noodig hebbend — heilssoldate Gereformeerde christenmenschen voorgaat in het Koninkrijk Gods.

Wat een ijselfke gewinning is er ook onder ons soms aan de hemelsche Majesteit.

In onze persoonlijke, huiselijke, openbare gebeden. Hoe spreekt ge uw persoonlijk avondgebed?

„Onder de wol" misschien?

Hoe is de tafel in uw huis als er na den eten gezezen en gebeden wordt? Bemorst, met spijsresten bezaaid? Zoo, dat ge wellicht wat nettere visite niet zoudt binnenlaten, al eer de tafel was geruimd?

En hoe is het b.v. in de kerk?

Als het „Verheft uwe harten tot God" van den kansel klinkt zoekt er hier een zijn hoed, trekt een ander zijn jas aan, tast een derde reeds naar de sigaretten.....

Dat is allemaal uitwendigheid, zegt misschien iemand.

Het zij zoo.

Maar dit gebaren is de onwillekeurige taal van het hart.

Gebrek aan stijlgevoel.

Vanwege gebrek aan eergevoel.

Een booze sleur.

Waaruit misschien slechts ruwe klanken kunnen wakker schudden: „Pruim uit je b.....k, als je met God praat!"

Over dórgaande reformatie gesproken.....

D. E. C.

Juist door het verlaten van de rechtsorde zijn er in Kerk en Staat de laatste jaren, maar ook vroeger, zulke ontzettende dingen gebeurd. En wij moeten niet meenen, aan dit gevaar niet bloot te staan. Wij moeten daarom op elkander blijven toezien, dat alles onder ons toegaat zooals Gods Woord het ons leert en zooals de kerkleden en kerken het voor Gods aangezicht elkander hebben beloofd in het uit afspraken gegroeide kerkrecht.

Als het recht ergens vormen voorschrijft, dan geschiedt dit ter bescherming van bepaalde rechtsbelangen. Laten wij dit met het volgende voorbeeld mogen toelichten. De strafwet verbiedt wederrechtelijke vrijheidsberoving. Wat dit moet inhouden is duidelijk. De politie moet echter in staat zijn bij vermoeden van misdrijf tot arrestatie van een verdachte over te gaan. Hoe deze twee beginselen met elkander te rijmen? Door de politie nu maar een vrijbrief te geven om ieder willekeurig persoon op te pakken en gevangen te zetten? Dit was mogelijk toen Nederland zuchtte onder het juk van een dictator, en het gebeurde dan ook. Hoe wordt de moeilijkheid opgelost in een rechtsstaat? Wel, door aan de politie vormen voor te schrijven door haar in acht te nemen wanneer zij maatregelen wil nemen. Het niet in acht nemen dezer vormen is wederrechtelijk, d.w.z. in strijd met de voorgeschreven vormen. Dan is er dus sprake van wederrechtelijke vrijheidsberoving. Ziet men dus nu, dat vormen normen zijn; dat veronachtzamen van vormen beteekent inbreuk op normen? Normen geschreven in een bepaald belang.

Niet anders is het in het kerkrecht. Ook daar ligt in het vormenrecht een bescherming der kerken. Om een enkel voorbeeld te noemen: art. 34 K.O. bepaalt: „In alle samenkomsten zal bij den praecon scriba gevoegd worden, om naarstig op te schrijven 't gene waardig is opgeteekend te zijn". Op het eerste gezicht lijkt deze bepaling als rechtsnorm in het geheel niet van belang. Echter in het geval een bepaalde leerspraak zou worden gedaan, terwijl ter synodezitting in de plaats van de motiveering van een praeadvies een andere wordt gesteld, zou het niet nakomen van de norm van art. 34 K.O. een grove lapsus zijn, daar een historische uitlegging dier uitspraak aan de hand van officiële stukken niet mogelijk zou zijn, althans zeer zou worden bemoeilijkt. En om, wat deze norm betreft, concreet te zijn, moge verwezen worden naar het verzuigen uit de acta der Synode van 1944 van het uitstooten van de kerk van Bergschenhoek buiten het verband (of dit „uitstooten" rechtsgeldig is laten wij hier buiten beschouwing).

Nu, zooals wij hebben gezien, de rechtsorde der kerk dient om de ware geloofsgemeenschap mogelijk te